

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

її результативності вчителю варто урізноманітнити форми самоосвіти школярів.

Висока культура спілкування полягає не тільки в бездоганному дотриманні стандартів, норм літературної мови, а залежить також від уміння користуватися всіма багатствами мови, її виражальними можливостями, від здатності брати до уваги що, з ким, де, коли, для чого говорити, тобто враховувати мовленнєву ситуацію.

Розумові здібності, ерудиція, сила волі, працездатність тощо можуть не приносити бажаних результатів, якщо дитина не вмє належно спілкуватися, і, навпаки, досконале спілкування спроможне стати ключем до успіху в суспільстві.

Отже, формування навичок культури спілкування на уроках української мови в профільних класах не повинне обмежуватись епізодичними вправами й завданнями, воно потребує постійного розвитку і вдосконалення в навчальному процесі.

Література:

1. Гончаренко Л.А., Хільченко Л.С. Формування мовної компетенції учнів старшої школи на уроках української мови в умовах профільного навчання // Таврійський вісник освіти. – 2012. – №2. – С.41-46.
2. Ляшенко М.Б. Формування мовленнєвої компетенції учня на уроках української мови // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2011. – №12. – С.6-12.
3. Чмут Т.К. Культура спілкування. Навчальний посібник для студентів і викладачів вищих навчальних закладів. – Хмельницький: «ХІРУП», 1999. – 358 с.

Якуба О.А.*

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті розкривається доцільність розвитку творчих здібностей у школярів початкової школи на уроках англійської мови.

XXI сторіччя – це доба матеріальних цінностей. Своєю на-полегливою працею людина створила всі умови, щоб полегшити собі життя. Телефони та смартфони, комп'ютери та планшети, літаки та космічні кораблі є невід'ємною частиною сучасного життя. Але в перегонах за матеріальним люди часто забувають, що існують й інші цінності – духовні. Більшою мірою вони проявляються через виявлення особистістю творчості. Тому сучасним учителям нині слід докласти зусилля, щоб виховати творчу особистість, спроможну орієнтуватися в дорослому

* © Якуба О.А.

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

житті, гармонічно поєднуючи в собі духовне та матеріальне. Адже творчість – діяльність людини, спрямована на створення духовних та матеріальних цінностей.

Актуальність піднятої нами проблеми полягає в тому, що розвивати творчі здібності необхідно починати в початкових класах, адже молодшим школярам притаманна безмежна фантазія. Вони складають власні історії, залюбки розповідають свої пригоди, ефектно прикрашаючи їх. У них найкращим чином розвинута уява, тобто вміння мислити образами [1]. Завдання вчителя – організувати свої уроки таким чином, щоб забезпечити комфортні матеріальні та психологічні умови навчального процесу, відповідний мікроклімат та використати ефективні підходи до організації навчання, і направити «фантазії» учнів у правильне русло. Ми вважаємо, що творчість школярів слід розвивати на всіх уроках. Англійська мова не є винятком, оскільки специфіка предмета полягає в тому, що всі види мовної діяльності, а саме: аудіювання, письмо, читання та говоріння спрямовані на розвиток творчості учнів. Завдання вчителя – підібрати різноманітні та цікаві види роботи на уроках англійської мови, щоб досягти найкращих результатів. Ми вважаємо, такими видами діяльності є ігри та метод проектів.

Мета статті – обґрунтування важливості розвитку творчих здібностей на початковому етапі навчання учнів на уроках англійської мови за допомогою ігрової діяльності та використання методу проектів.

Ігри дозволяють учителеві створити ситуації, наближені до життя, у яких учні вимушені використовувати мову як єдиний засіб спілкування. Діти, які хочуть взяти участь у грі, аби виконати те, що вимагається, повинні розуміти, що говорять або пишуть інші, а також вони вимушені говорити або писати іноземною мовою, щоб висловити свою думку або надати інформацію. Ігрові прийоми не тільки значно полегшують засвоєння складних граматичних конструкцій, розширюють словниковий запас, допомагають створити наближені до життя ситуації, а й дають можливість дітям оволодіти необхідними комунікативними навичками й адаптуватися до реалій і потреб навколишнього середовища. Гра як шлях пізнавальної активності учнів має важливе значення на уроках англійської мови в початковій школі. Вона сприяє створенню відповідного психологічного мікроклімату на уроці, активності учнів, а також розвитку їхніх творчих здібностей.

Ігри можуть бути використані для формування будь-яких навичок і вмінь на всіх рівнях навчання на будь-якій стадії уроку. Якщо діти зацікавлені, здивовані, радісні, переживають почуття співпраці, творчості, вони більш чітко і яскраво запам'ятовують отриману інформацію, а саме необхідну лексику та

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

граматичні конструкції. Гра впливає на психічний розвиток дитини, сприяючи виникненню класифікуючого сприйняття, становленню невимушеної уваги й пам'яті, розвитку мови, умінь спілкування, інтелектуальному зростанню. Це – особливо організоване заняття, що вимагає напруги емоційних та розумових сил. Вона завжди передбачає прийняття рішення – як вчинити, що сказати, як виграти. Бажання розв'язати ці питання заострює розумову діяльність тих, хто грає. У грі всі рівні. Вона доступна навіть слабким учням. Більше того, слабкий із мовної підготовки вчень може стати першим у грі: винахідливість і кмітливість, тобто творчість, тут часом виявляються більш важливим, ніж знання предмета. Почуття рівності, атмосфера захопленості й радості – усе це дає можливість дітям побороти сором'язливість, яка заважає вживати в розмові англійську мову, і продуктивно позначається на результатах навчання. Гра допомагає розвивати творчі здібності, закладені в дитині від природи.

Під час ігор діти можуть працювати індивідуально, у парах або в команді. Ми пропонуємо ряд ігор, які можна використати на уроках у початкових класах. Наприклад: «Вгадай слово».

Одному з учнів пропонують вибрати зображення або предмет за темою, яка вивчається. («School», «Animals», «Colours») Завдання решти учнів угадати загадане слово за допомогою запитань типу: Is it a pen? Це ручка? Is it a cat? Це кіт? Is it green? Це зелений колір? Переможець має право загадувати наступне слово. Гра сприяє розвитку уяви, а також спонукає учнів до розмови й таким чином допомагає розвивати усне мовлення.

Учням за описом учителя пропонується відгадати, про яку пору року йдеться. Подібні ігри розвивають у молодих школярів навички аудіювання. «It is a beautiful season». (Це красива пора року). «It is white». (Вона біла). «The weather is cold». (Погода холодна). «The sky is often dark and grey». (Небо часто темне й сіре). «It is cloudy». (Хмарно). «What season is it?» (Яка це пора року?).

Один з учнів стає обличчям до дошки. Учитель демонструє учням картинку із зображення, на ньому людина певної професії. Учитель каже: «This is a man / a woman». (Це чоловік / жінка). Учень вгадує: «Is he a doctor?». (Він лікар?). «Is he a worker?». (Він робітник?). «Is he a clerk?». (Він службовець?). Якщо, почувши три загальні питання, він не відгадав, то має поставити запитання: «What is he?» (Хто ж він за професією?) [3].

«Right or wrong» (Правильно чи неправильно). Учитель називає предмети, якими учні звичайно користуються в школі. Якщо це відповідає дійсності, учні говорять «Right», якщо ні, то «Wrong». Гра проводиться англійською мовою у швидкому

Українська мова в англії

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

Українська мова в англії

темпі. Вона розвиває в дітей уяву та логічне мислення.

«Намалюй». Усі діти обожнюють малювати. Ми пропонуємо скористатися цим захопленням на уроках англійської мови. Учні слухають фрагмент музичного твору, у якому можна почути звуки природи: шум моря, шелестіння листя, пташиний спів тощо. Діти відображають на своїх малюнках ті образи, які вони «побачили». Описуючи класу свій малюнок, учні повторюють лексику за темами: Weather (Природа), Seasons (Пори року), Colours (Кольори), Animals (Тварини). Вправа є надзвичайно ефективним засобом розвитку творчих здібностей учнів, а також прищеплює естетичні смаки та любов до природи.

«Експерсія до зоопарку». Половина класу – «екскурсоводи», друга половина – «відвідувачі зоопарку». «Екскурсовод» розповідає англійською мовою все про тварину, не згадуючи тільки, де тварина мешкає. Мета «відвідувача зоопарку» дізнатися про місце помешкання тварини через запитання: «Where does the... live?». (Де... живе?)[3]

Розвиток творчих здібностей передбачає розвиток акторської майстерності. Це ефективний засіб заохочення повторення вивченого матеріалу, вивчення нового лексичного матеріалу та підвищення рівня мотивації учнів. Слід пам'ятати, що молодшим школярам нудно просто читати тексти. Ми радимо зробити урок читання приємнішим для дітей. Молодшим пропонується спробувати прочитати те чи інше завдання від імені різних людей: мами, тата, брата чи сестри, свого товариша або вчителя. Діти перевтілюються у своїх персонажів, імітуючи голоси, манеру поведінки. Під час виконання цього завдання учні уявляють себе справжніми акторами й демонструють свої акторські здібності.

Під час вивчення дітьми діалогів краще засвоюється лексичний запас англійських слів, мовних структур, зворотів, запитань. Інсценуючи діалоги та казки, школярі розвивають творчі здібності, уміння виразно і красиво говорити, що дуже важливо для дітей у майбутньому. Під час інсценування діалогів діти стають активнішими на уроках, у них розвивається інтерес до навчання. Це важливий момент у формуванні пізнавального інтересу молодших школярів.

«Склади слово». Об'єднуємо клас у 2 команди. Для обох команд пропонується будь-яке слово на вибір учителя. Наприклад: holiday. Завдання обох команд згадати якомога більше слів, у яких є хоч одна літера із запропонованого слова «holiday». Наприклад: hen, love, owl і т.д.

Наступна гра дещо складніша. Командам пропонується утворити нові слова та записувати їх по вертикалі.

Учні записують слова по черзі, і їм слід пригадати ті слова, які містять якомога більше літер. Виграє та команда, яка пер-

шою дісталася до відведеного «кордону». Ця гра допомагає учням значно збагатити свій словниковий запас, а також дає можливість кожному члену команди відчутти підтримку товаришів.

Як було сказано вище, метод проектів також є одним з ефективних способів, який сприяє розвитку творчих здібностей молодших школярів. Він не є новим у вивченні англійської мови, але слід зауважити, що створення власних проектів прищеплює учням уміння самостійно приймати рішення, розвиває їхні творчі здібності, виховує інтерес до ведення пошукової та дослідницької роботи, і цей вид діяльності надзвичайно подобається учням. Їхнє вміння творчо мислити стане їм у нагоді в дорослому житті – у роботі, у сімейному житті, у вихованні своїх дітей і т.д.

Виконання завдань проекту часто виходить за рамки уроку й вимагає досить багато часу, але ці зусилля виправдовують себе, тому що при цьому вирішується ряд важливих завдань:

1. Заняття виходять на практичні дії учнів, зачіпаючи їх емоційну сферу, завдяки чому посилюється мотивація учнів.

2. Учні отримують можливість здійснювати творчу роботу в межах заданої теми, самостійно добувати необхідну інформацію не тільки з підручників, а й з інших джерел. Вони оволодівають інтелектуальними, творчими вміннями.

3. У ході роботи над проектом здійснюється взаємодія учнів один з одним, з учителем, роль якого змінюється: замість контролера він стає рівноправним партнером і консультантом.

4. У проектній роботі весь навчальний процес орієнтований на учня. Тут, перш за все, враховують його інтереси, життєвий досвід та індивідуальні здібності [2].

Проекти можуть створювати й наймолодші школярі. Так, у 1 класі, учні ще не виконують письмових завдань, але вони вже можуть спробувати себе в проекті. Після вивчення теми «Animals» (Тварини) діти отримують завдання намалювати звірятко, якого не існує, і описати його в усній формі, звичайно, вживаючи раніше вивчені слова та словосполучення. (big/small eyes, short/long tail, green, black, white etc.) Намалювати свою іграшку, свою сім'ю, будинок, у якому хотів би жити. Створюючи ці проекти, учні розвивають свою уяву, розвивають творчість, учаться висловлювати свою думку.

Учням 2-4 класів пропонується підготувати проект за темою «Clothes» («Одяг»). Учитель дає завдання дітям намалювати, наприклад, шкільну форму для своєї школи і описати її. Це завдання прищеплює учням естетичний смак та розвиває творчі здібності.

Проект «What is there in the fridge?» («Що в холодильнику?») пропонує дітям «дослідити» свій холодильник та зробити висновки наскільки корисними є продукти, які споживає їхня

сім'я.

Проект «My breakfast, dinner and supper» («Мій сніданок, обід та вечеря»). Діти демонструють свій щоденний раціон, розповідають про свої вподобання в їжі.

Форму презентації учням початкових класів пропонує вчитель. Це може бути малюнок, плакат або брошура. (3-4 класи). Тут оцінюється не стільки мовний матеріал і помилки, як творчість учнів у роботі. Безумовно, у роботі над проектом виникають свої труднощі, такі як шум, витрати часу, використання рідної мови й різний рівень мовної компетенції, але результат того вартий. Адже таким чином учні розвивають свій талант, талант шукати та створювати щось нове.

Таким чином, беручи за основу вище сказане, можна зазначити, що розвиток креативних здібностей на уроках англійської мови повною мірою залежить від вчителя, від його творчого потенціалу, адже він створює необхідну атмосферу на уроці, і як творча особистість знаходиться в постійному пошуку інноваційних технологій, удосконалюючи свої вміння та знання.

Зазначене вище дає можливість стверджувати, що гра як засіб, який гарантує позитивний емоційний стан, підвищує працездатність і зацікавленість педагогів і учнів, на відміну від монотонного виконання певних завдань, що призводить до напівсонної обстановки в класі. Гра на уроці англійської мови допомагає учням молодших класів подолати несміливість; повірити в себе, у свої сили; вивчити нову лексику; мовні конструкції; розвиває кмітливість; дає можливість уникнути перевантажень; сприяє підвищенню пізнавальної активності.

Робота над проектом також є важливим видом учнівської та вчительської співпраці, яка дозволяє розвивати мислення учнів, їхні творчі здібності. Перед учнями на уроці ставиться проблема, яку вони повинні вирішити шляхом самостійного аналізу, через висунення пропозицій, гіпотез, доказів, а також шляхом перевірки правильності розв'язання. Посилюється індивідуальна і колективна відповідальність учнів за конкретну роботу в межах проекту, оскільки кожен учень, працюючи індивідуально або в мікрогрупах, повинен представити всій групі результати своєї діяльності.

Література:

1. Дрожжина С.М. Використання інтерактивних методів навчання на уроках у початковій школі // Таврійський вісник освіти. – 2009. – №1 (25). – С. 159-166.
2. Захарова Л.В. Розвиток літературних творчих здібностей учнів початкової школи // Таврійський вісник освіти. – 2009. – №1 (25). – С. 167-172.